

Perspectiefnota

2019-2022

INHOUD

	<u>Blz.</u>
Aanbieding	1
A. Uitgangspunten begroting 2019	5
B. Nieuw beleid	7
C. Financiële positie	23

AANBIEDING

Aan de raad,

Perspectiefnota 2019-2022

Hierbij bieden wij u de Perspectiefnota 2019-2022 aan. Deze nota geeft inzicht in de ontwikkelingen van de financiële positie van de gemeente voor 2019 tot en met 2022. Wij leggen u in de nota de uitgangspunten voor de begroting 2019 en nieuwe beleidswensen voor. De nieuwe beleidswensen die aan u worden voorgelegd zijn nog niet verwerkt in de begroting 2018 en de meerjarenraming 2019-2021. Wij vragen u die beleidswensen opiniërend te behandelen. De nieuwe beleidswensen worden vervolgens verwerkt via de begroting 2019. Een aantal nieuwe beleidswensen heeft echter ook al financiële consequenties voor de begroting 2018. Die beleidswensen leggen wij u nu al ter besluitvorming voor. Een samenvatting daarvan is aan het eind van hoofdstuk B opgenomen.

Tegelijk met de perspectiefnota ontvangt u de Voorjaarsnota 2018.

Financiële positie

(bedragen x € 1.000,00)	2019	2020	2021	2022
Perspectief obv de Voorjaarsnota 2018	-2.187	-1.742	-1.069	-1.069
Ontwikkelingen perspectiefnota	-724	-698	-617	-182
Perspectief inclusief ontwikkelingen*	-2.911	-2.440	-1.686	-1.251
Verwachte accessen (obv maartcirculaire)	990	1.870	2.376	3.212
Interbestuurlijk Programma en overige risico's	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	-1.921	-570	690	1.961

* de meerjarige saldi van de perspectiefnota moeten als richtinggevend worden beschouwd en niet als een absolute prognose van de begrotingspositie voor dat jaar. Bijstelling van bestaande budgetten, zoals die nog bij de begroting 2019 gaan plaatsvinden, kunnen de saldi beïnvloeden.

Beoordeling van de financiële positie

Wij blijven ons zorgen maken over de ontwikkeling van de financiële positie.

Rekening houdend met de verwachte accessen van het gemeentefonds (op basis van de Maartcirculaire) laat de meerjarenraming voor de jaren 2019 en 2020 tekorten zien.

Tekorten in het begrotingsjaar komen ten laste van de Algemene reserve. De ondergrens van de Algemene reserve komt daarmee onder druk te staan.

Vanaf het jaar 2021 vertoont de meerjarenraming een overschot. In de meerjarenraming is echter nog geen rekening gehouden met het Interbestuurlijk Programma en overige risico's. De financiële gevolgen hiervan zijn (nog) niet op geld te zetten en zijn p.m. opgenomen in bovenstaande tabel. Een en ander wordt hieronder toegelicht.

Ontwikkeling uitkeringen uit het Gemeentefonds

Een groot deel van de uitgaven (ca 66%) wordt gedekt door verschillende uitkeringen (Algemene uitkering, Decentralisatie- en integratie-uitkering en de Integratie-uitkering Sociaal Domein) uit het Gemeentefonds. Voor de komende periode is de ontwikkeling van de groei van het Gemeentefonds (het accres) belangrijk en het nieuwe kabinet heeft enkele ingrijpende besluiten genomen over de ontwikkeling van het fonds.

Om een richting aan te geven wat dit betekent heeft het kabinet er voor gekozen in 2018 eenmalig een maartcirculaire te publiceren. De concrete financiële uitwerking voor onze gemeente volgt later in de reguliere Meicirculaire. Het kader van deze besluiten is verwerkt in deze perspectiefnota.

Het kabinet heeft de normeringssystematiek (samen de trap op en af), de basis voor de berekening van de omvang van het accres verbreed. Het accres is gerelateerd aan de ontwikkeling van de rijksuitgaven. Tot voor kort is het vaststellen van het accres gebaseerd op een systematiek waarbij een deel van de rijksuitgaven waren uitgezonderd, vanaf 2018 worden voor het vaststellen van het accres nagenoeg alle rijksuitgaven onder het uitgavenplafond meegerekend. Uitgezonderd zijn de stortingen die het Rijk doet in het Gemeentefonds, het Provinciefonds en het BTW-compensatiefonds.

Deze nieuwe systematiek moet er voor zorgen dat de omvang van het gemeentefonds stabiel en daarmee de uitkeringen betrouwbaarder worden.

Het integreerbare deel van de integratie-uitkering Sociaal domein gaat met ingang van 2019 voor een groot deel over naar de Algemene uitkering en valt daarmee vanaf 2019 onder de accres ontwikkeling.

De verwachte netto reële accessen voor de komende jaren zijn mede door het verbreden van de basis fors en lopen voor onze gemeente op van circa € 1,0 miljoen in 2019 naar cumulatief € 3,2 miljoen in 2022. Het nominale deel van het accres, de compensatie van de kosten door loon- en prijsontwikkelingen, in deze periode vallen hier buiten. De bruto accessen zijn dus hoger.

Daarnaast heeft het kabinet medio februari met de VNG, IPO en de UvW het Interbestuurlijk Programma (IBP) *Samen meer Bereiken* afgesproken. Doel van dit programma is dat overheidslagen voor verschillende grote fysieke en sociale opgaven (zoals klimaat, vitaal platteland, regionale economie, Sociaal Domein en migratie) optimaal gaan samenwerken op basis van gelijkwaardig partnerschap. Dat betekent ook dat alle partners zich financieel moeten inzetten voor het realiseren van de opgaven dus ook gemeenten moeten vanuit eigen middelen (waaronder de hogere algemene uitkering) gaan bijdragen. Onduidelijk is in welke mate dit beslag gaat leggen op de extra middelen op basis van de accresontwikkelingen.

Belangrijk is dat bij het voorbereiden/uitvoeren van de projecten uit *Stadskanaal Koersvast* wordt onderzocht of en in hoeverre er overlap ontstaat met de opgaven in het IBP.

Samenvatting verwachte budgettaire ruimte

Ondanks verwachte forse accessen moet rekening worden gehouden met ontwikkelingen die de budgettaire ruimte gaan aantasten. Genoemd zijn:

- algemene risico's met financiële incidentele dan wel structurele gevolgen;
- uitvoering van de huidige (onder andere jeugdzorg) en nieuwe (onder andere het abonnementstarief WMO) taken binnen het Sociaal Domein;
- de projecten in het koersdocument *Stadskanaal koersvast*;
- de ontwikkeling van de rijksuitgaven als kader voor de uitkeringen uit het gemeentefonds;
- het handhaven van de opschalingskorting tot 2025;
- eigen bijdragen voor het uitvoeren van de opdrachten uit het IBP.

Daarnaast zijn in de Voorjaarsnota 2018 de kosten met betrekking tot de Wmo, onderdeel begeleiding, structureel verhoogd. Dit komt hoofdzakelijk door een stijging van het aantal cliënten. Dit effect is meerjarig doorberekend zonder rekening te houden met mogelijke verdere toename van het aantal cliënten. Het risico daarop is echter niet uit te sluiten, maar op dit moment ook niet in te schatten.

Ondanks het structurele positieve beeld op basis van de maartcirculaire blijft terughoudend omgaan met het uitbreiden van financiële verplichtingen voorlopig een noodzaak om een gezond financieel beleid te kunnen blijven voeren. We wachten de financiële uitwerking van de Meircirculaire af en komen hierop terug bij de begroting 2019.

Indeling programmabegroting 2019

In de aanbieding van de programmabegroting 2018 is vermeld dat het aantreden van een nieuwe raad en college het moment is de opzet van de begroting te beoordelen en te kijken of het nog voldoet aan de verwachtingen. Wij hebben een nieuwe opzet voor de programmabegroting 2019 en een nieuwe indeling van de programma's uitgewerkt. Dit wordt 26 juni a.s. besproken in uw rekeningcommissie.

Behandeling

We stellen u voor de Perspectiefnota 2019-2022 te behandelen in uw vergadering van 11 juni 2018. We gaan er van uit dat u de algemene beschouwingen in deze vergadering agendeert voorafgaand aan de vaststelling van de voorjaarsnota en de perspectiefnota. U kunt bij uw algemene beschouwingen de inhoud van deze documenten betrekken.

Besluitvorming

Wij stellen u voor de Perspectiefnota 2019-2022 vast te stellen.

Met de vaststelling van de Perspectiefnota stemt u in met:

- a. de kaders voor de begroting 2019 en de meerjarenraming 2020-2022;
- b. het verwerken van nieuw beleid in de begroting 2018;
- c. het verwerken van nieuw beleid in de begroting 2019 en/of meerjarenraming 2020-2022. Definitief besluit u daarover bij de vaststelling van de begroting 2019;
- d. het limiteren van een eventueel beslag op de Algemene reserve tot aan de ondergrens van € 8 miljoen en resterende tekorten te dekken uit de bestemmingsreserve Verkoop aandelen Essent (zie hoofdstuk C Financiële positie);
- e. het overhevelen van de reserve Participatie naar de reserve Sociaal domein (zie hoofdstuk C Financiële positie).

Stadskanaal, 24 april 2018

Burgemeester en wethouders

de heer G.J. van der Zanden
secretaris

mevrouw G. Brongers-Roffel
locoburgemeester

A. Uitgangspunten begroting 2019

UITGANGSPUNTEN BEGROTING 2019

Aantal inwoners per 1 januari 2019

De werkelijke inwoneraantallen in voorgaande jaren waren:

1 januari 2018	32.283
1 januari 2017	32.241
1 januari 2016	32.597

Het aantal inwoners heeft voor de begroting gevolgen voor enerzijds de lasten, met name op inwoneraantallen gebaseerde bijdragen, en anderzijds de baten, met name de uitkering uit het gemeentefonds. In de afgelopen jaren daalde het aantal inwoners gestaag.

Via het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) zijn maandelijks de actuele inwoneraantallen beschikbaar. Jaarlijks wordt bij het opstellen van de begroting uitgegaan van het actuele inwoneraantal per 1 juni van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. Voor de begroting 2018 is uitgegaan van 32.200 inwoners.

Het Centraal Orgaan opvang asielzoekers heeft bekend gemaakt dat het asielzoekerscentrum in Musselkanaal in 2018 gaat sluiten. Het aantal inwoners voor onze gemeente daalt hierdoor met ongeveer 300. Als dit nog niet verwerkt is in het actuele inwoneraantal per 1 juni 2018, passen wij op het uitgangspunt voor de begroting 2019 een correctie van 300 inwoners toe. Het definitieve uitgangspunt voor het aantal inwoners wordt in de begroting 2019 vermeld.

Onvoorziene uitgaven

Voor onvoorziene uitgaven wordt uitgegaan van een vast bedrag van € 36.000,00. Indien nodig kan dit vaste bedrag bij het vaststellen van uitgangspunten voor een volgend begrotingsjaar bijgesteld worden. In 2016 en 2017 is dit budget niet volledig ingezet, in de begroting 2018 is het budget nog volledig beschikbaar. Wij stellen voor in de begroting 2019 het bedrag van € 36.000,00 te handhaven.

Rentepercentage financieringsmiddelen

Om een reëel beeld te geven van de lasten van vaste activa rekenen we rente van de financiering toe aan investeringen. Een groot deel van de investeringen wordt gefinancierd met interne financieringsmiddelen (reserves en voorzieningen). Hierdoor wordt rente bespaard omdat we voor dit deel geen geld hoeven te lenen. Het overige deel wordt gefinancierd met externe middelen, hoofdzakelijk langlopende geldleningen.

Voor het toerekenen van rente aan investeringen wordt uitgegaan van 3%. De rentevergoeding voor het gebruik van interne financieringsmiddelen (bespaarde rente) is eveneens 3%. Dit is een interne rekenrente.

De totale rentelasten (interne en externe) worden uitgedrukt in een percentage van de vaste activa (omslagrente). Het percentage wordt voornamelijk bepaald door de gewogen rentelast van de opgenomen vaste geldleningen (per 1 januari 2018 geraamd op 2,94%).

Wij stellen voor om bij het opstellen van de begroting 2019 uit te blijven gaan van (afgerond) 3% voor zowel de omslagrente als de rentevergoeding voor interne financieringsmiddelen.

Loon- en prijsontwikkelingen

Voor het bepalen van de percentages voor de verwachte loon- en prijsontwikkelingen maken we gebruik van de recent gepubliceerde kerngegevensstabel 2016-2019 van het Centraal Planbureau (CPB).

Ontwikkeling lonen

Bij het vaststellen van een uitgangspunt voor de loonkosten spelen twee componenten een rol, de systematiek en het loonstijgingspercentage.

Systematiek

Een groot deel van de medewerkers geniet een salaris op basis van twee of drie uitlooperperiodieken. Het vaste uitgangspunt is de toegestane formatie en het maximum van de salarisschalen + twee uitlooperperiodieken. Op basis van deze systematiek worden de salariskosten reëel geraamd.

Loonstijgingspercentage

De laatst overeengekomen cao voor gemeenteambtenaren loopt van 1 mei 2017 tot 1 januari 2019. Volgens de kerngegevens tabel 2016-2019 van het CPB zal de gemiddelde stijging van de lonen 2019 in de marktsector 3,2% bedragen.

Op grond van voorgaande is het denkbaar dat de directe salariskosten in 2019 ten opzichte van 2018 met 3% stijgen. Hierin is geen stijging van loonkosten door secundaire arbeidsvoorwaarden en van werkgeverslasten voorzien.

Wij stellen voor om bij het opstellen van de begroting 2019 uit te gaan van een loonstijging van 3% ten opzichte van het salarisniveau in 2018. Een loonstijging van 3% levert een absolute stijging van circa € 450.000,00 van de directe personeelskosten op.

Ontwikkeling prijzen

Voor het bepalen van het uitgangspunt voor prijsontwikkelingen gaan we uit van de geharmoniseerde consumentenprijsindex (HICP). Het jaar 2015 is het basisjaar voor de ontwikkelingen.

<u>Jaar</u>	<u>Begroting</u>	<u>HICP</u>
2015	100,0	100,0
2016 stijging	1,0	0,1
2017 stijging	0,5	1,3
2018 stijging	1,0	1,6
2019 stijging	<u>2,5</u>	<u>2,3</u>
2019	105,0	105,3

Volgens de kerngegevens tabel 2016-2019 van het CPB bedraagt de prijsstijging HICP in 2019 2,3%. Rekening houdende met een prijscorrectie op voorgaande jaren zou de prijsstijging voor de begroting 2019 dan uitkomen op 2,8%. Wij stellen voor dit percentage af te ronden en bij het opstellen van de begroting 2019 een prijsstijging van 2,5% te hanteren.

Compensatie loon- en prijsstijgingen (nominale ontwikkelingen)

In de regel vindt bij benadering een compensatie van hogere kosten door stijging van lonen en overige prijzen plaats via het gemeentefonds door bijstelling van het (nominale deel van het) accres. Via de komende meicirculaire wordt u op de hoogte gesteld van de financiële gevolgen van de nominale ontwikkelingen.

Huurprijzen

Het is regel de huurprijzen van welzijnsaccommodaties, sportaccommodaties en grondstrookjes met een oppervlakte kleiner dan 25 are jaarlijks trendmatig te verhogen. Wij stellen voor de verwachte prijsontwikkeling als uitgangspunt voor de huurverhoging te hanteren. Dit betekent voor 2019 een verhoging van de huurprijzen met 2,5% ten opzichte van 2018.

De huurprijzen van gronden met een oppervlakte van meer dan 25 are worden door de Grondkamer vastgesteld.

B. Nieuw beleid

NIEUW BELEID

In dit hoofdstuk zijn per programma de nieuwe beleidswensen en ontwikkelingen opgenomen.

Evenals voorgaande jaren hebben wij ten aanzien van het nieuwe beleid gekozen voor de volgende prioriteitsindeling.

1. Prioriteiten als gevolg van wettelijke verplichtingen
2. Prioriteiten als gevolg van aangegane eigen verplichtingen
3. Prioriteiten als gevolg van wensen/ambities

PROGRAMMA 1 WELZIJN EN ZORG

Wet Verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz)

De Wet bijzondere opnemingen in psychiatrische ziekenhuizen (Wet Bopz) wordt op 1 januari 2020 vervangen door de Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz), de Wet Zorg en Dwang (WZD) en de Wet Forensische Zorg (WFZ). De Wvggz heeft betrekking op het gemeentelijke domein (Wmo) en regelt de rechten van mensen die te maken hebben met verplichte zorg in de Geestelijke Gezondheidszorg (GGZ).

Een belangrijk verschil ten opzichte van de Wet Bopz is dat verplichte zorg (in de vorm van een crisismaatregel door de burgemeester) straks ook buiten een instelling opgelegd kan worden en meer op maat kan worden gegeven. Bijvoorbeeld door iemand buiten een instelling verplichte begeleiding te geven, aan huis of in een polikliniek. Tijdens de verplichte zorg moet er steeds aandacht zijn voor de maatschappelijke participatie van de cliënt. Hij/zij moet dus mee kunnen blijven doen in de maatschappij of alvast voorbereid worden om na de behandeling weer een maatschappelijk leven op te bouwen. Ook is de gemeente verantwoordelijk voor (de inrichting van) een meldpunt en het opzetten van adequate vervolgstappen na een melding. De nieuwe wet is meer gericht op het voorkomen van verplichte zorg en het kiezen voor minder dwang. Ook zullen de schadelijke effecten van verplichte zorg op de langere termijn meer aandacht krijgen. Wij willen de nieuwe verantwoordelijkheden uitwerken in samenhang met de transformatie van Beschermd Wonen en Opvang, de aanpak van verwarde personen, het OGGZ-beleid en verbinden aan ons beleid veiligheid en zorg. In 2019 werken wij onze nieuwe verantwoordelijkheden uit.

Volksgezondheid, Goede Start

Het programma Kans voor de Veenkoloniën (KvdV) heeft als doel het terugdringen van gezondheidsverschillen. Eén van de projecten waar onze gemeente aan deelneemt is het project "Goede Start" dat is gericht op een doorgaande lijn op het gebied van gezond opgroeien vanaf de zwangerschap tot 18 jaar. In 2018 wordt vanuit KvdV in samenwerking met diverse partijen in beeld gebracht op welke wijze de bestaande aanpak op dit gebied kan/moet worden geoptimaliseerd, meer in samenhang met elkaar kan worden gebracht en waar deze moet worden versterkt. Het streven is per 1 januari 2019 met de uitvoering te gaan starten. De inhoud en de bekostiging van de nieuwe interventies nemen wij mee in de integrale beleidsnota Wmo/Gezondheid die in 2018 in besluitvorming komt.

PROGRAMMA 2 WONEN EN VOORZIENINGEN

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
<i>Kadernota, wijkbeheer</i>	3	10	29	48	67	76
<i>Buitensportaccommodaties</i>	3	40	2	19	19	19
Totaal lasten		50	31	67	86	95

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		50	31	67	86	95
----------------------------------	--	----	----	----	----	----

Mutaties reserves		2018	2019	2020	2021	2022
<i>Buitensportaccommodaties</i>		<i>-40</i>	<i>-2</i>	<i>-19</i>	<i>-19</i>	<i>-19</i>

Investeringsen

Kadernota kwaliteit openbare ruimte

Alle raadsfracties hebben tijdens de opiniërende behandeling van de Kadernota Kwaliteit Openbare Ruimte 2018-2021 gesproken over de voorstellen om de achterstand in de vervanging van het groen en de achterstand in het groot onderhoud/vervanging van bruggen, damwanden en beschoeiingen (kunstwerken) gespreid over meerdere jaren weg te werken. De kadernota staat ter besluitvorming op de agenda van de raadsvergadering van juni 2018.

Het besluit om in te stemmen met het wegwerken van de achterstand in onderhoud en vervanging van groen en kunstwerken betekent het volgende.

Wijkbeheer

Tijdens de schouwen en uit het beheerprogramma van het groen is gebleken dat de vitaliteit van het groen afneemt. Gevolg daarvan is dat de regulier onderhoudskosten gaan toenemen. Deze achterstand wordt in vier jaar weggewerkt waarvoor in de periode 2018 tot en met 2021 jaarlijks een krediet van € 300.000,00 nodig is. De cumulatieve structurele kapitaallasten hiervan bedragen in 2018 € 10.000,00; in 2019 € 29.000,00; in 2020 € 48.000,00; in 2021 € 67.000,00 tot maximaal € 76.000,00 in 2022.

Civiele kunstwerken

Voor de periode 2018-2021 worden noodzakelijke vervangingsinvesteringen verwacht van € 5.952.300,00. Het tekort op de vervanging van bruggen/damwanden/beschoeiingen in 2018 bedraagt € 1.328.700,00 en loopt tot en met 2021 op tot € 3.210.300,00.

Om een aanzienlijk deel van de achterstand op de vervanging van kunstwerken met een kwaliteitsniveau D weg te werken stellen wij u voor via de Perspectiefnota 2019-2022 voor de looptijd van deze kadernota investeringen tot maximaal de omvang (€ 4.233.000,00) van de reserve (vervangings)investering Stadskanaal in te zetten. Voor de volgende kadernota wordt op basis van een nieuwe inspectie een nieuw financieel kader geschetst.

Investeringsplan (€)	2018	2019	2020	2021	2022	Totaal
Beweegbare bruggen	143.100	302.100	267.900	108.700	30.000	851.800
Vaste bruggen	36.900	36.900	129.100	71.300	33.000	307.200
Damwanden/beschoeiingen	<u>474.000</u>	<u>650.000</u>	<u>650.000</u>	<u>650.000</u>	<u>650.000</u>	<u>3.074.000</u>
Totaal	654.000	989.000	1.047.000	830.000	713.000	4.233.000

In de begroting 2018 zijn kredieten voor bruggen (€ 180.000,00) en damwanden/beschoeiingen (€ 419.000,00) beschikbaar gesteld. Wij vragen u nu nog een aanvullend krediet van € 55.000,00 (€ 474.000,00 - € 419.000,00) beschikbaar te stellen voor damwanden/beschoeiingen. Dekking vindt plaats door een onttrekking aan de reserve Vervangingsinvesteringen (Stads)kanaal.

Buitensport(accommodaties)

Op basis van een onderhoudsplan is in de periode tot en met 2022 onderhoud en een aantal investeringen noodzakelijk voor de buitensportaccommodaties. Het gaat om:

Vervanging per accommodatie	Jaar	Krediet	(Investerings)lasten
Verbetering doelgebieden sportvelden	2018		€ 25.000,00
Vervanging looptegels atletiekbaan	2018		€ 15.000,00
Juryhok atletiekbaan	2019	€ 20.000,00	€ 2.000,00
Toplaag kunstgrasveld vv SJS	2020	€ 175.000,00	€ 17.000,00

De lasten hiervan worden gedekt uit de reserve Sportvelden.

PROGRAMMA 3 JEUGD EN EDUCATIE

Onderwijsachterstandenbeleid

Vanaf 2019 wijzigt het rijksbeleid op het gebied van de voorschoolse educatie waardoor er extra mogelijkheden komen om het bestaande beleid voor de voorschoolse educatie te versterken. In 2018 wordt een nieuw programma van Eisen voorschoolse educatie en peuteropvang opgesteld voor de budgetsubsidieperiode 2019-2022. Daarin wordt het nieuwe rijksbeleid verwerkt.

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN	2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Jeugdhulp					-250
Totaal lasten	0	0	0	0	-250

Prioriteit en activiteit BATEN	2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten	0	0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma	0	0	0	0	-250
----------------------------------	---	---	---	---	------

Jeugdhulp

Zoals vermeld in de voorjaarsnota 2018 (programma 3 Jeugd en Educatie, onderdeel Jeugdhulp) verlagen we de jeugdhulpbudgetten jaarlijks met € 250.000,00 (indicatie). Ook voor het jaar 2022 verlagen we het jeugdhulpbudget met dit bedrag.

PROGRAMMA 4 ECONOMIE EN ARBEIDSMARKT

Gemeentelijke Kredietbank (GKB)

De GKB heeft aangegeven op termijn te willen stoppen met de schuldhulpverlening voor de gemeenten die niet deelnemen in de GR, maar op basis van een contract diensten afnemen. Dit betreft ook de gemeente Stadskanaal. Het contract met de GKB loopt tot en met 30 juni 2023. Wij zullen ons tijdig moeten beraden op de te nemen stappen om de schuldhulpverlening op een andere manier te organiseren.

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Viering 5 mei 2019	3		15			
Wedeka						-194
Totaal lasten		0	15	0	0	-194

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		0	15	0	0	-194
-------------------------------	--	---	----	---	---	------

Mutaties reserves		2018	2019	2020	2021	2022

Viering 5 mei 2019

De gemeente is door de provinciale Stichting "Vier 5 mei" benaderd om als gastgemeente te fungeren voor de viering van 5 mei in 2019, het jaar dat de gemeente 50 jaar bestaat. Jaarlijks benadert de stichting een gemeente om samen het programma rondom Vier 5 mei te vullen.

Het doel is het betrekken van zoveel mogelijk mensen, voornamelijk inwoners van de provincie Groningen, bij het gedachtegoed van 5 mei. Bij wat de bevrijding in 1945 nu nog betekent en wat vrijheid anno nu is, in Nederland en daarbuiten. Dat wil de Stichting bereiken door onder meer een muzikfestival te organiseren op 5 mei (het Bevrijdingsfestival Groningen) in de hoofdstad van de provincie Groningen en door in aanloop naar 5 mei in samenwerking met andere gemeenten activiteiten te organiseren in de provincie. Lang was alleen het bevrijdingsfestival in het Stadspark het enige dat de stichting deed. Daarmee voldeed het niet aan haar eigen doelstelling: de bevrijding levendig houden en daarnaast het belang van leven in vrijheid. Daarom is sinds een aantal jaren ook de meer inhoudelijke component in samenwerking met telkens een andere gemeente toegevoegd.

Stadskanaal is benaderd als gastgemeente voor de viering van 5 mei in 2019. Ieder jaar wil de stichting de herdenking laten aansluiten bij de plaatselijke geschiedenis. Dat doen ze door te kijken wat er al is. Het doel daarbij is dat 70-80% van de inwoners wordt bereikt met het project.

Zo is er altijd een onderwijsproject en worden er portretten gemaakt van ooggetuigen. Ook worden er verhalen uit de gemeente opgehaald door in gesprek te gaan met plaatselijke verenigingen en actieve burgers.

Veel van de activiteiten vinden plaats in april en begin mei. Op 5 mei is het vooral de vlam van Wageningen via Musselkanaal/Stadskanaal naar Groningen brengen, waar de lopers (uit de gemeente) en de burgemeester dan het bevrijdingsvuur ontsteken.

De stichting zorgt voor de portretten, projecten op de scholen etc.

Wat er precies gedaan wordt gebeurt in samenspraak met de Oranjeverenigingen, de stichting Stolpersteine, scholen, gemeente en anderen. Een eerste overleg met deze partijen en de stichting heeft in maart plaatsgevonden.

We stellen u voor hiervoor in de Perspectiefnota 2019-2022 een bedrag van € 15.000,00 op te nemen. We gaan ervan uit dat ook de Provincie Groningen, evenals voorgaande jaren, in de kosten bijdraagt.

Wedeka

Zoals vermeld in de Voorjaarsnota 2017 (programma 4 Economie en Arbeidsmarkt, onderdeel Wedeka) moeten wij in 2022, op basis van de nu voorliggende indicatieve meerjarenbegroting van Wedeka, rekening houden met een extra bijdrage in het tekort van Wedeka van € 601.000,00. Ten opzichte van 2021 (€ 795.000,00) betekent dit in 2022 een verlaging van € 194.000,00.

PROGRAMMA 5 RUIMTE EN MILIEU

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Landschapsbiografie W.wolde	3		10			
Nota duurzaamheid	3		50	50	50	50
Omgevingswet	1		119			
Totaal lasten		0	179	50	50	50

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		0	179	50	50	50
-------------------------------	--	---	-----	----	----	----

Landschapsbiografie Westerwolde

De projectgroep Landschapsbiografie Westerwolde heeft voor het project "Landschapsbiografie van Westerwolde" een aanvraag gedaan voor een financiële bijdrage. Een landschapsbiografie is het verhaal over de ontstaansgeschiedenis van een gebied en de kwaliteiten en toekomstmogelijkheden van het landschap. Belangrijke aanleiding is de afronding in 2018 van het natuurnetwerk rond het beekdal van de Ruiten Aa (voorheen de ecologische hoofdstructuur). Voor het te beschrijven gebied worden het oude esdorpenlandschap en haar uitlopers aangehouden. Een groot deel van de gemeente Stadskanaal, het kerkdorp Onstwedde en het beekdal van de Mussel Aa zijn onderdeel van het te beschrijven gebied. De landschapsbiografie is bedoeld voor een brede doelgroep zoals bewoners en toeristen en mensen die vanuit hun professionaliteit op zoek zijn naar informatie (bijvoorbeeld onderwijs).

De gemeente Westerwolde stelt een projectleider beschikbaar en zorgt voor de coördinatie. Voor de aansturing wordt een stuurgroep benoemd bestaande uit vertegenwoordigers van de financiers. Het project wordt wetenschappelijke begeleid door de Rijksuniversiteit van Groningen en wordt ondersteund door een redactieteam bestaande uit verschillende deskundigen op het vakgebied. De projectperiode is ruim twee jaar en is in het voorjaar van 2020 afgerond. Het project heeft de steun van de gebiedscommissie Westerwolde.

De kosten van het project zijn geraamd op € 175.000,00 (exclusief de inzet van de projectleider). Voor de financiering worden meerdere instanties en fondsen aangeschreven. Door verschillende partijen is inmiddels € 158.000,00 toegezegd. Aan de gemeente Stadskanaal wordt in 2019 een bijdrage gevraagd van € 10.000,00. Wij stellen u voor dit bedrag beschikbaar te stellen.

Nieuwe nota duurzaamheid.

In de nota zijn drie actielijnen opgenomen, te weten: subsidies energiebesparing, duurzame energieopwekking en energiemonitoring en innovatie. In de begroting 2018 is incidenteel € 100.000,00 beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van maatregelen gebaseerd op de drie actielijnen. Voor de periode na 2018 zijn nog geen middelen beschikbaar gesteld. Wij vragen u voor de periode 2019-2022 jaarlijks een werkbudget van € 50.000,00 per jaar beschikbaar te stellen.

Omgevingswet

Met de Omgevingswet wil de overheid de regels voor ruimtelijke ontwikkeling vereenvoudigen en samenvoegen zodat het voor ondernemers en particulieren gemakkelijker wordt om ruimtelijke projecten te starten. 26 wetten komen samen in één Omgevingswet, 120 algemene maatregelen van bestuur gaan naar 4 en hetzelfde geldt voor ministeriële regelingen. Met de Omgevingswet vervallen voor de gemeente onder andere de structuurvisie en de bestemmingsplannen. Hiervoor komen onder andere de Omgevingsvisie en het Omgevingsplan terug.

Het Omgevingsplan vervangt daarmee alle bestemmingsplannen en beheerverordeningen van de gemeente (met betrekking tot het ruimtelijk domein). De reikwijdte van de Omgevingswet gaat verder dan de huidige Wet ruimtelijke ordening (Wro); ook aspecten als gezondheid, duurzaamheid, klimaatadaptatie, energie en zorg worden in de Omgevingswet tot de fysieke leefomgeving gerekend en zal de gemeente in haar Omgevingsvisie en -plan moeten opnemen.

De Omgevingswet betreft een transitie die qua impact wordt vergeleken met de transformatie in het sociaal domein. Implementatie in onze organisatie vindt plaats via een plan van aanpak met een pragmatische insteek. De gedachte hierachter is dat de Omgevingswet vooral een traject van de lange adem is waarbij de impact fasegewijs, met een duidelijke opdracht per fase, helder zal worden.

Ook wanneer de Omgevingswet niet aan de orde zou zijn geweest, zouden we nu met de actualisatie van onze visie en bestemmingsplannen zijn gestart. We streven naar vaststelling van een Omgevingsvisie in het voorjaar van 2019 en een "bestemmingsplan met verbrede reikwijdte" in het najaar van 2019. Hiermee sorteren we voor op de Omgevingswet per 1 januari 2021. Met een aantal aanvullingen, die wettelijk pas vanaf 2021 mogelijk zijn (met name ten aanzien van pas dan geldende nieuwe milieuwetgeving), kunnen we dan ons "bestemmingsplan met verbrede reikwijdte" zonder grote ingrepen een volwaardig Omgevingsplan noemen.

De invoering van de Omgevingswet geeft ook uitvoering aan de gewenste koers van de gemeente. Waarbij we de Rode Loper uitleggen naar initiatiefnemers en het klimaat voor ondernemers willen optimaliseren.

De implementatiekosten (tot 2021) zijn onvermijdelijk:

	2018	2019	2020
Advisering en ondersteuning	161.500,00	107.000,00	0,00
Mer-procedure en rapportage	10.000,00	30.000,00	0,00
Leges Mer-rapportage	0,00	31.000,00	0,00
Participatie en communicatie	<u>5.000,00</u>	<u>7.000,00</u>	<u>5.000,00</u>
Benodigde implementatiebudgetten	176.500,00	175.000,00	5.000,00

Dekkingsvoorstel met bestaande budgetten:

Incidenteel budget actualisatie bestemmingsplannen	-126.500,00	-36.500,00	0,00
Incidenteel budget impactanalyse omgevingswet	-30.000,00	0,00	0,00
Structureel budget herziening bestemmingsplannen	<u>-20.000,00</u>	<u>-20.000,00</u>	<u>-5.000,00</u>
Tekort	0,00	118.500,00	0,00

In de begroting 2018 zijn drie budgetten geraamd die beschikbaar zijn voor de implementatie van de omgevingswet. Het gaat om een incidenteel budget van € 163.000,00 voor het actualiseren van bestemmingsplannen, een incidenteel budget van € 30.000,00 voor het maken van een impactanalyse omgevingswet en een structureel budget van € 20.000,00 voor het ontwikkelen en herzien van bestemmingsplannen. Van het incidentele budget voor het actualiseren van bestemmingsplannen wordt € 36.500,00 doorgeschoven naar 2019. Daarmee is er voor 2018 en 2020 voldoende budget aanwezig voor de implementatie van de omgevingswet, in 2019 ontstaat eenmalig een tekort van € 118.500,00.

PROGRAMMA 6 BESTUUR EN DIENSTVERLENING

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Viering 50 jaar gemeente	3		100			
Totaal lasten		0	100	0	0	0

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		0	100	0	0	0
----------------------------------	--	---	-----	---	---	---

Mutaties reserves		2018	2019	2020	2021	2022
Viering 50 jaar gemeente			-100			

Viering 50 jaar gemeente Stadskanaal

Op 1 januari 1969 is de gemeente Stadskanaal ontstaan uit de samenvoeging van de gemeente Onstwedde en een gedeelte van de gemeente Wildervank. Dit betekent dat de gemeente in 2019 50 jaar bestaat. We stellen voor dit niet ongemerkt voorbij te laten gaan, maar dit te vieren. We hebben nog geen uitgewerkt plan maar de eerste ideeën vormen zich. Onze gedachten gaan ernaar uit om de viering van 50 jaar Stadskanaal te concentreren in één week. Wij stellen u voor hiervoor in 2019 een bedrag van € 100.000,00 beschikbaar te stellen en dit bedrag te dekken uit de reserve Incidentele bestedingen. Wij informeren u nog over de uitwerking van het plan.

ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN EN ONVOORZIEN

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
<i>Organisatie in beweging</i>	3		350	500	500	500
Totaal lasten		0	350	500	500	500

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
<i>OZB zonneparken</i>	1		100	100	200	200
Totaal baten		0	100	100	200	200

Totaal nieuw beleid programma		0	250	400	300	300
-------------------------------	--	---	-----	-----	-----	-----

Onroerendzaakbelasting (OZB) zonneparken

Begin 2018 is er op het Bedrijvenpark Stadskanaal aan de Dwarsweg een zonnepark gerealiseerd. In 2018 wordt op het Mercurius Businesspark aan de Electronicaweg een tweede zonnepark in gebruik genomen. Zonneparken vallen onder de heffing van OZB. Zowel de eigenaar als de gebruiker van een zonnepark zijn belastingplichtig. De heffing van OZB voor zonneparken leidt tot een meeropbrengst van de OZB. Door deze parken stijgt de opbrengst in 2019 structureel met ongeveer € 100.000,00.

De verwachting is dat er nog meer zonneparken in onze gemeente worden gerealiseerd. We stellen u voor ingaande 2021 nog een keer € 100.000,00 extra als meeropbrengst op te nemen.

Organisatie in Beweging

In 2010 hebben wij als onderdeel van het totale ombuigingsplan 10% bezuinigd op de gemeentelijke organisatie. Hierbij anticipeerden wij ook op een herindeling die een efficiënter ingerichte ambtelijke organisatie mogelijk zou maken. Februari 2017 bleek dat de herindeling niet doorging en dat we de komende jaren op eigen kracht verder gaan. Uw raad heeft in november 2017 door middel van het unaniem vaststellen van het koersdocument "Stadskanaal, nait soezen, moar down" en het daarbij behorende projectenboek de koers voor onze gemeente vastgesteld. Dit koersdocument laat zien hoe wij samen met onze partners de belangrijkste opgaven op het gebied van economie, werkgelegenheid, zorg, duurzaamheid en leefbaarheid aanpakken. We maken dit zichtbaar onder de noemers:

- Stadskanaal werkt duurzaam!
- Stadskanaal leeft!
- Stadskanaal pakt aan!

Om deze koers door de gemeentelijke organisatie op een professionele wijze uit te laten voeren, is een doorontwikkeling van onze organisatie noodzakelijk. De organisatie moet op een aantal onderdelen formatief worden versterkt. De noodzaak hiertoe is niet alleen gelegen in de genoemde beleidsmatige opgaven, maar ook vanwege diverse (nieuwe) ontwikkelingen. De toenemende digitalisering gaat de dienstverlening aan onze inwoners sterk veranderen. De Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) die dit jaar wordt ingevoerd en overige privacyregelgeving zijn ingrijpende veranderingen die structureel veel tijd en inhoudelijke kwaliteit van de organisatie vragen. Ditzelfde geldt voor de invoering van de Omgevingswet en veranderingen op het terrein van Burgerzaken. We zijn nog volop bezig de decentralisaties binnen het Sociaal Domein door te voeren. Het gaat hierbij om de implementatie van nieuwe regelgeving en aanpassing van ICT-omgevingen, maar vooral ook om een andere manier van werken door onze medewerkers. Al deze ontwikkelingen vinden plaats op het moment dat 'de winkel gewoon open blijft'.

De doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie moet de komende jaren resulteren in een dienstverlenende, professionele en duurzame organisatie. Wat betreft dienstverlening kunnen de medewerkers daarin vooral denken in kansen en mogelijkheden (ja-tenzij), kunnen zich goed verplaatsen in de klant, hebben een mentaliteit van "nait soezen, moar doun" en hanteren het uitgangspunt afspraak is afspraak. Als professionele organisatie hebben we vakinhoudelijk gekwalificeerde medewerkers in dienst die bestuurlijk sensitief zijn en die goed kunnen samenwerken met inwoners, maatschappelijke organisaties, ondernemers en overige ketenpartners. Een duurzame organisatie staat voor een organisatie waar betrokken en bevlogen medewerkers, in een steeds lastiger wordende arbeidsmarkt, graag willen werken. Een organisatie die zich kenmerkt door openheid, integriteit en een cultuur van vertrouwen. Waar ruimte is voor zelfontplooiing in alle fasen van iemands carrière en die medewerkers blijft boeien en binden. Dit vraagt van onze medewerkers een continue aandacht voor opleiding, vorming en training.

We hebben vastgesteld dat we met onze huidige organisatie al een eind op de goede weg zijn. We willen voortbouwen op de ingeslagen weg, maar constateren tegelijkertijd dat versterking nodig is om de organisatie klaar te maken voor de toekomst en in staat te stellen de ambities uit het koersdocument professioneel op te pakken. De versterking van de ambtelijke organisatie vraagt een ophoging van de totale loonsom van de gemeentelijke organisatie van € 500.000,00. Dit is 4% van de totale loonsom. De formatie komt daarmee uit op 220 fte waarmee we met onze totale formatie nog steeds 4% onder de landelijke benchmark blijven zoals die in 2016 voor onze gemeente is uitgevoerd. Wij stellen u voor om voor 2019 een bedrag van € 350.000,00 en vanaf 2020 een bedrag van € 500.000,00 beschikbaar te stellen.

De doorontwikkeling van de gemeentelijke organisatie wordt de komende maanden verder door ons uitgewerkt in een uitvoeringsplan "Organisatie in Beweging".

OVERZICHT OVERHEAD

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Inform.voorz./automatisering:	1,2,3					
structurele lasten				200	200	200
incidentele lasten			251			
Totaal lasten		0	251	200	200	200

Prioriteit en activiteit BATEN		2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
Totaal baten		0	0	0	0	0

Totaal nieuw beleid programma		0	251	200	200	200
-------------------------------	--	---	-----	-----	-----	-----

Informatievoorziening en automatisering

In 2019 moeten wij noodzakelijke maatregelen treffen. Het gaat om vervangingen, investeringen in verband met het voldoen aan wettelijke eisen dan wel eisen van veiligheid en maatregelen om vastgesteld beleid uit te kunnen voeren. De maatregelen zijn essentieel voor de continuïteit van de bedrijfsvoering dan wel het realiseren van efficiencyverbeteringen.

De financiële consequenties zijn gesplitst in drie onderdelen:

- A. krediet voor aanschaf van soft- en hardware waarbij als gevolg van activering kapitaallasten ontstaan;
- B. incidentele lasten door aanschaf van soft- en hardware die ineens ten laste van de exploitatie komen (aanschaf < € 10.000,00) en implementatiekosten voor alle aangeschafte hard- en software en overige diensten;
- C. structurele onderhoudskosten van de aangeschafte hard- en software zodra deze operationeel zijn (in de regel ontstaan deze lasten in het jaar na aanschaf) en overige producten met structurele lasten.

De structurele lasten van de verwachte noodzakelijke maatregelen 2019 stijgen met € 200.000,00. Dit bedrag bestaat uit kapitaallasten (A) € 20.000,00 en onderhoudslasten (C) € 180.000,00. Daarnaast bedragen de incidentele lasten (B) € 251.000,00.

Ad A Krediet

Voor de maatregelen in 2019 is € 484.000,00 noodzakelijk. De structurele investeringslasten hiervan bedragen € 105.000,00. Hiervan kan € 60.000,00 worden gedekt uit de vrijval van kapitaallasten van lopende of vervallen investeringen wat leidt tot een netto stijging van de investeringslasten van € 45.000,00. Hiervan kan € 25.000,00 worden opgevangen binnen de structurele stelpost van niet kwantificeerbare investeringen wat leidt tot een netto stijging van de investeringslasten van € 20.000,00. De investeringen voor 2019 betreffen met name aanpassingen aan de ICT-infrastructuur voor het faciliteren van de plaats- en tijdonafhankelijke werkomgevingen, het beschikbaar stellen van mobiele werkplekken en de vervanging van een derde van de oude werkplekken door thin clients.

Ad B. Aanschaf

Voor de incidentele lasten verwachten wij een budget van € 351.000,00 nodig te hebben. Met ingang van 2019 is een structurele raming opgenomen als stelpost voor onvoorziene incidentele lasten van € 100.000,00. Na aftrek van deze stelpost resteert een bedrag van € 251.000,00 waarvoor geen dekking aanwezig is.

In 2019 wordt het incidentele budget voornamelijk ingezet ten behoeve van informatiebeveiliging, realisatie koppelvlakken, basisregistraties (BGT en BRP), doorontwikkeling Geoviewers en de migratie van de productieomgeving (EOL).

Ad C. Onderhoudslasten

De structurele lasten van de noodzakelijke maatregelen bedragen vanaf 2020 € 180.000,00. Deze lasten worden met name veroorzaakt door een nieuwe uitwijkomgeving, uitbreiding van ICT-infra, het toegenomen dataverkeer en het datacenter voor de productieomgeving.

Samenvatting nieuw beleid

Bedragen x € 1.000,00

Prioriteit en activiteit LASTEN	2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
<i>Programma 1</i>	0	0	0	0	0
<i>Programma 2</i>	50	31	67	86	95
<i>Programma 3</i>	0	0	0	0	-250
<i>Programma 4</i>	0	15	0	0	-194
<i>Programma 5</i>	0	179	50	50	50
<i>Programma 6</i>	0	100	0	0	0
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>	0	350	500	500	500
<i>Overzicht overhead</i>	0	251	200	200	200
Totaal lasten	50	926	817	836	401

Prioriteit en activiteit BATEN	2018 <i>- minder of meer</i>	2019 <i>- minder of meer</i>	2020 <i>- minder of meer</i>	2021 <i>- minder of meer</i>	2022 <i>- minder of meer</i>
<i>Algemene dekkingsmiddelen</i>		100	100	200	200
Totaal baten	0	100	100	200	200

Saldo	50	826	717	636	201
--------------	-----------	------------	------------	------------	------------

Mutaties reserves	2018	2019	2020	2021	2022
<i>Buitensportaccommodaties</i>	-40	-2	-19	-19	-19
<i>Viering 50 jaar gemeente</i>		-100			
Totaal mutaties reserves	-40	-102	-19	-19	-19

Saldo	10	724	698	617	182
--------------	-----------	------------	------------	------------	------------

Besluitvorming over nieuw beleid

Wij vragen u de nieuwe beleidswensen opiniërend te behandelen. Bij het samenstellen van de begroting 2019 houden wij rekening met de door u afgegeven signalen. Bij de behandeling van de begroting 2019 worden de nieuwe beleidswensen ter besluitvorming voorgelegd. Een uitzondering daarop zijn de beleidswensen die al consequenties hebben voor de begroting 2018. Wij vragen u *nu* met die beleidswensen in te stemmen en de budgetten/kredieten beschikbaar te stellen. Deze worden dan nog in de begroting 2018 verwerkt.

Nieuwe beleidswensen met financiële consequenties voor de begroting 2018:

Programma	Onderwerp	Budget
2. Wonen en Voorzieningen	Verbetering doelgebieden sportvelden	€ 25.000,00
2. Wonen en Voorzieningen	Juryhok atletiekbaan	€ 15.000,00

Beide budgetten worden gedekt door een onttrekking van € 40.000,00 aan de reserve Sportvelden.

Daarnaast stellen wij u voor om voor de volgende investeringen krediet beschikbaar te stellen voor 2018:

Programma	Onderwerp	Krediet
2. Wonen en Voorzieningen	Vervanging groen	€ 300.000,00
2. Wonen en Voorzieningen	Damwanden/beschoeiingen	€ 55.000,00

De investeringen in damwanden en beschoeiingen worden gedekt door een onttrekking aan de reserve Vervangingsinvesteringen (Stads)kanaal.

C. Financiële positie

FINANCIËLE BESCHOUWINGEN

Samenvatting financiële consequenties

Na verwerking van de beleidswensen (hoofdstuk B) en de verwachte accessen van het gemeentefonds (op basis van de Maartcirculaire) ontstaat het volgende financiële beeld voor de meerjarenraming 2019-2022.

(bedragen x € 1.000,00)	2019	2020	2021	2022
Perspectief obv de Voorjaarsnota 2018	-2.187	-1.742	-1.069	-1.069
Ontwikkelingen perspectiefnota	-724	-698	-617	-182
Perspectief inclusief ontwikkelingen*	-2.911	-2.440	-1.686	-1.251
Verwachte accessen (obv maartcirculaire)	990	1.870	2.376	3.212
Interbestuurlijk Programma en overige risico's	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
	-1.921	-570	690	1.961

Meerjarenraming 2019-2022

Rekening houdend met de verwachte accessen van het gemeentefonds (op basis van de Maartcirculaire) laat de meerjarenraming voor de jaren 2019 en 2020 tekorten zien. Vanaf het jaar 2021 vertoont de meerjarenraming een overschot. In de meerjarenraming is echter nog geen rekening gehouden met het Interbestuurlijk Programma en overige risico's. De financiële gevolgen hiervan zijn (nog) niet op geld te zetten en zijn p.m. opgenomen in bovenstaande tabel. Voor een uitgebreide toelichting verwijzen wij u naar het hoofdstuk Aanbieding aan het begin van deze Perspectiefnota. Bij het opstellen van de begroting 2019 wordt een nieuwe meerjarenraming opgesteld.

Weerstandsvermogen

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit wordt bepaald door structurele begrotingsoverschotten en/of maatregelen die structurele middelen generen. Tegenvallers en risico's van structurele aard met financiële gevolgen voor de langere termijn kunnen in beginsel niet worden gedekt uit de incidentele weerstandscapaciteit. Zodra structurele risico's zich voordoen zullen deze moeten worden vertaald naar de meerjarenbegroting. Incidenteel kunnen voor tegenvallende lastenontwikkelingen echter wel bedragen onttrokken worden aan de algemene reserve.

De geprognosticeerde saldi in de meerjarenraming (inclusief verwachte accessen gemeentefonds) zijn voor 2019 en 2020 negatief, dit zou een beslag op de algemene reserve (en dus de incidentele weerstandscapaciteit) van bijna € 2,5 miljoen betekenen. De verwachte stand van de Algemene reserve is per 31 december 2018 € 10,4 miljoen. Wij stellen voor een eventueel beslag op de Algemene reserve te limiteren tot aan de ondergrens van € 8 miljoen en resterende tekorten te dekken uit de bestemmingsreserve Verkoop aandelen Essent.

Incidentele weerstandscapaciteit

De omvang van de algemene reserve en de bestemmingsreserves (het eigen vermogen) bepaalt de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit. In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing van de programmabegroting 2018 is de beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2018 geraamd op € 23,1 miljoen. Ten opzichte van de begroting is de raming geactualiseerd. Per 31 december 2018 bedraagt de beschikbare weerstandscapaciteit nu € 18,1 miljoen.

In de begroting 2018 is rekening gehouden met claims voor de Centrumontwikkeling Stadskanaal en voor vervangingsinvesteringen bruggen/beschoeiingen van totaal € 5,35 miljoen. Uw raad heeft in januari 2018 besloten € 4,2 miljoen voor de Centrumontwikkeling Stadskanaal beschikbaar te stellen, € 3,2 miljoen hiervan betreft de claim op de reserve Stedelijke vernieuwing. Deze onttrekking is verwerkt in de beschikbare weerstandscapaciteit per 31 december 2018.

De claim voor bruggen/beschoeiingen is bijgesteld van € 2,15 miljoen naar € 3,58 miljoen. Daarnaast moet op grond van deze perspectiefnota rekening gehouden worden met een claim van bijna € 0,2 miljoen voor buitensport(accommodaties) en de viering van 50 jaar gemeente Stadskanaal.

Het totaal van de claims bedraagt nu afgerond € 3,7 miljoen:

- vervangingsinvesteringen bruggen/beschoeiingen	€ 3.580.000,00
- buitensport(accommodaties)	" 60.000,00
- viering 50 jaar gemeente Stadskanaal	" 100.000,00
	<u>€ 3.740.000,00</u>

Daarnaast zijn in de meerjarenraming nog mutaties geraamd voor een bedrag van € 0,3 miljoen (exclusief mutaties reserve Bijdragen vaste activa). Het totaal van de claims bedraagt dan netto € 4,0 miljoen (€ 3,7 miljoen + € 0,3 miljoen).

Inclusief de claims is de beschikbare weerstandscapaciteit € 14,1 miljoen (€ 18,1 miljoen -/€ 4,0 miljoen). In de Voorjaarsnota 2018 zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing de risico's geactualiseerd. De benodigde weerstandscapaciteit is bijgesteld naar € 9,5 miljoen. Op basis van de vastgestelde ratio van 1,15 blijft de beschikbare weerstandscapaciteit ruim voldoende voor de dekking van de lopende (incidentele) risico's.

Reservepositie (x € 1.000)

	<u>31-12-2018</u>	Claims	Beschikbaar
Omvang algemene reserve	€ 10.400		€ 10.400
Omvang bestemmingsreserves	<u>" 35.200</u>	<u>€ -5.900</u>	<u>" 29.300</u>
	€ 45.600	€ 5.900	€ 39.700
Niet vrij besteedbaar:			
Algemene reserve/verkoop aandelen Essent	€ -1.300		€ -1.300
Beklemde reserves:			
Bestemmingsreserve verkoop aandelen Essent	" -12.900		" -12.900
Bestemmingsreserve bijdragen vaste activa	<u>" -13.300</u>	<u>" 1.900</u>	<u>" -11.400</u>
Beschikbare weerstandscapaciteit	€ 18.100	€ 4.000	€ 14.100

Specificatie omvang algemene reserve

	Vrij besteedbaar	Niet vrij besteedbaar	Totaal
Stand per 1 januari 2018	€ 10.499	€ 1.330	€ 11.829
Af:			
Begrotingssaldo 2018 tot met voorjaarsnota	<u>" -1.474</u>		<u>" -1.474</u>
Stand per 31 december 2018	€ 9.025	€ 1.330	€ 10.355

Bestemmingsreserve incidentele bestedingen

De reserve Incidentele bestedingen is bedoeld voor incidenteel nieuw beleid. Het beschikbare budget is dan als vrije buffer te beschouwen voor de dekking van eenmalige kosten.

In deze perspectiefnota wordt voorgesteld het bedrag van € 100.000,00 voor de viering van 50 jaar gemeente Stadskanaal uit de reserve Incidentele bestedingen te dekken.

De geraamde stand van de reserve per 31 december 2022 is dan € 306.000,00.

Reserve Sociaal domein

Op grond van de nota "Invoering Participatiewet in Oost-Groningen" heeft uw raad bij de Najaarsnota 2014 besloten een bestemmingsreserve van € 200.000,00 te vormen voor de transformatie van de participatiewet. Daarnaast is sinds 2015 de reserve Sociaal domein beschikbaar. Uit deze reserve worden eveneens transformatie/innovatie maatregelen bekostigd maar dan voor het hele sociaal domein.

Er is daarom sprake van dezelfde doelstelling. Bovendien is van de reserve Participatiewet tot nu toe geen gebruik gemaakt. Wij stellen daarom voor deze reserve over te hevelen naar de reserve Sociaal domein.